

वेलका नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड १) वेलका, रामपुर, १ नं. प्रदेश, नेपाल, संख्या - ३, मिति २०७५/०४/२५

भाग - १

वेलका नगरपालिका

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनबमोजिम वेलका नगरकार्यपालिकाबाट (१०) १९को दफा २०७४ ,
स्वीकृत तल उल्लेख गरिए बमोजिमकोकार्यविधी सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन
गरिएको छ ।

वेलका नगरपालिका शिक्षा ऐन, २०७५

वेलकानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
रामपुर, उदयपुर
१ नं. प्रदेश, नेपाल

बेलका नगरपालिका शिक्षा ऐन, २०७५

प्रमाणीकरण मिति : २०७५/०५/२५

स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशितमिति : २०७५/०४/२७

नेपालको संविधानको धारा २२६ को दफा (१) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी बेलकानगरपालिकाभित्र शिक्षा व्यवस्था गर्नको लागि बेलकानगर सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

प्रस्तावना: यस नगरपालिका र देश विकासको लागि सबै बालबालिका र युवाकालागि उच्चगुणस्तरको ज्ञान र सीप दिन र संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक व्यवस्था अनुकूल सर्वसंधारण जनताको सदाचार, शिष्टाचार र नैतिकताकायमगर्दै यस नगरपालिकामा स्थापनाहुने तथा स्थापनाभई सञ्चालन भैरहेका विद्यालयहरू तथा शैक्षिक संस्थाहरूको व्यवस्थापनमा सुधार गरी गुणस्तरयुक्त शिक्षाको विकास गर्न वाञ्छनीय भएकोले बेलकानगरसभाले यो ऐन बनाएको हो ।

१. संक्षिप्तनाम, विस्तार र प्रारम्भ: (१) यस ऐनको नाम “शिक्षा ऐन, २०७४” रहेको छ ।
 - (२) यो ऐन बेलकानगरपालिका भरी लागू हुनेछ र तुरन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
 - (३) यो ऐन बेलकानगर सभाले पारित गरेको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।
२. परिभाषा: विषयवा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-
 - (क) “प्रारम्भिकबाल/शिशु शिक्षा” भन्नाले शिशु स्याहार देखि ५ वर्ष उमेर पूरा नगरेका बालबालिकाहरूलाई दिइने प्रारम्भिक शिक्षा सम्भन्धनु पर्छ ।
 - (ख) “आधारभूत शिक्षा” भन्नाले प्रारम्भिकबालशिक्षादेखि कक्षा आठसम्म दिइने शिक्षा सम्भन्धनु पर्छ ।
 - (ग) “माध्यमिक शिक्षा” भन्नाले कक्षा नौदेखि कक्षा बाह्रसम्म दिइने शिक्षा सम्भन्धनु पर्छ ।
 - (घ) “विशेष शिक्षा” भन्नाले दृष्टिविहिन, बहिरा, अटिज्म, बौद्धिक अपाङ्गता, सुस्तश्रवण वा अति अशक्त शारीरिक अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई छुट्टै समूहमा राखी दिइने शिक्षा सम्भन्धनु पर्छ ।
 - (ङ) “समावेशी शिक्षा” भन्नाले देहायको शिक्षा सम्भन्धनु पर्छ : -
 - (१) दृष्टिविहिन, न्यून दृष्टियुक्त, बहिरा, सुस्तश्रवण, अटिज्म, बौद्धिक, शारीरिकता अन्य अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई नियमित शैक्षिक पद्धतिको अधीनमा रही दिइने शिक्षा ।
 - (२) सामाजिक, आर्थिक वा भौगोलिक कारणबाट पछाडि पारिएका व्यक्तिलाई विभेदरहित वातावरणमा दिइने शिक्षा ।
 - (च) “विद्यालय शिक्षा” भन्नाले आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा सम्भन्धनु पर्छ ।
 - (छ) “सामुदायिक विद्यालय” भन्नाले समुदायको पहलमा स्थापना गरिएको नाफानकमाउने प्रकृतिको नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकारबाट नियमित रूपमा अनुदान पाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विद्यालय सम्भन्धनु पर्छ ।

- (ज) “साधारण सामुदायिकविद्यालय”भन्नाले दफा ३ (१)(क) बमोजिमकाविद्यालयसम्भन्नुपर्छ ।
- (झ) “स्वायत्तसामुदायिकविद्यालय”भन्नाले दफा ३ (१)(ख) बमोजिमकाविद्यालयसम्भन्नुपर्छ ।
- (ञ) “एकमुस्ट अनुदानमाआधारित सामुदायिकविद्यालय”भन्नाले दफा ३(१)(ग) बमोजिमकाविद्यालयसम्भन्नुपर्छ ।
- (ट) “संस्थागतविद्यालय”भन्नाले निजीपहलमा स्थापना गरिएको संघीय, प्रादेशिकवा स्थानीय सरकारबाट नियमित रूपमाअनुदाननपाउने गरी अनुमतिवा स्वीकृतिप्राप्तविद्यालय सम्भन्नु पर्छ ।
- (ठ) “विद्यालय”भन्नाले सामुदायिकविद्यालयवा संस्थागतविद्यालय सम्भन्नु पर्छ ।
- (ड) “प्रारम्भिकबालशिक्षाकेन्द्र”भन्नाले प्रारम्भिकबालशिक्षादिने केन्द्र सम्भन्नु पर्छ ।
- (ढ) “आधारभूतविद्यालय”भन्नाले खण्ड (ख) को परिधिभित्रको शिक्षादिइने विद्यालय सम्भन्नु पर्छ ।
- (ण) “माध्यमिकविद्यालय”भन्नाले खण्ड (ख) र (ग) को परिधिभित्रको शिक्षादिइने विद्यालय सम्भन्नु पर्छ ।
- (त) “शिक्षक”भन्नाले विद्यालयको अध्यापक सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले प्रधानाध्यापक समेतलाई जनाउँछ ।
- (थ) “अभिभावक”भन्नाले विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक भनी विद्यालयको अभिलेखमा जनिएको व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले दफा १२ को प्रयोजनको लागि विद्यार्थीको बाबु, आमा, बाजे वा बज्यै र त्यस्ता अभिभावक नभएका विद्यार्थीको हकमा संस्थागत संरक्षकत्व प्रदान गर्ने संस्थालाई समेत जनाउँछ ।”
- (द) “कर्मचारी” भन्नाले सामुदायिकविद्यालयमाकार्यरत शिक्षकबाहेककाअन्यकर्मचारी सम्भन्नु पर्छ ।
- (ध) “आधारभूतशिक्षा परीक्षा”भन्नाले आधारभूततह(कक्षा ८) को अन्त्यमाहुनेपरीक्षा सम्भन्नु पर्छ ।
- (न) “माध्यमिकशिक्षा परीक्षा”भन्नाले माध्यमिकतह(कक्षा १२)को अन्त्यमाहुनेपरीक्षा सम्भन्नु पर्छ ।
- (प) “तोकिएको” वा“तोकिएबमोजिम”भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममातोकिएको वातोकिएबमोजिम सम्भन्नु पर्छ ।
- (फ) “अनुमति”भन्नाले नेपाल सरकार वानगरपालिकाले स्थायी स्वीकृतिप्रदान गरिनसकेको कुनै तोकिएको ठाउँ वा क्षेत्रमाविद्यालयखोल्न वाकक्षाथप गर्न दिएको अस्थायी स्वीकृतिलाई जनाउँछ ।
- (ब) “स्वीकृति” भन्नाले तोकिएबमोजिमको शर्त पूरा गरेको विद्यालयलाई नेपाल सरकारवानगरपालिकाले दिएको स्थायी स्वीकृतिलाई जनाउँछ ।
- (भ) “आवासीयविद्यालय”भन्नाले नेपाल सरकारवानगरपालिकाबाट आवासीयविद्यालयको रूपमास्वीकृतिप्रदान गरिएको विद्यालयलाई जनाउँछ ।
- (म) “शैक्षिक गुठी” भन्नाले विद्यालय सञ्चालन गर्नको लागिकुनै व्यक्तिवा संस्थाले नाफानलिने उद्देश्यले स्थापना गरेको सार्वजनिकवानिजी गुठी सम्भन्नु पर्छ ।
- (य) “स्थायी आवासीयअनुमति”भन्नाले विदेशीमुलुकले कुनै शर्त तोकीवा सो मुलुकमा स्थायी रूपमाबसोबास गर्न पाउने गरी नेपालीनागरिकलाई उपलब्ध गराएको डाइभर्सिटी इमिग्रेन्ट भिसा (डि.भी.), परमानेन्ट रेजिडेन्ट भिसा (पी.आर.) वाग्रीन कार्ड सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले नेपालीनागरिकलाई विदेशमा स्थायी रूपमाबसोबास गर्न दिइएको जुनसुकै नामको स्थायीआवासीयअनुमति समेतलाई जनाउँछ ।
३. विद्यालयको प्रकार : विद्यालयतीनप्रकारका हुनेछन् ।(१) सामुदायिकविद्यालय (२) संस्थागतविद्यालय(३) सार्वजनिक शैक्षिक गुठीअन्तर्गत सञ्चालितविद्यालय
- १)सामुदायिकविद्यालयको प्रकार : (१) सामुदायिकविद्यालयनिम्नप्रकारका हुनेछन् :

- (क) साधारण : नगरपालिकाबाट शिक्षककर्मचारीको दरवन्दीउपलब्धहुने र शिक्षकव्यवस्थापनतोकिएबमोजिमविद्यालयव्यवस्थापन समिति र नगरपालिकाबाट संयुक्त रूपमाहुने ।
- (ख) स्वायत्त : नगरपालिकाबाटहालसम्मतोकिएकोशिक्षककर्मचारीको दरवन्दीकायमहुने र थपशिक्षककर्मचारीको व्यवस्थापनविद्यालयव्यवस्थापन समितिबाट हुने ।
- (ग) एकमुस्तअनुदानमाआधारित : नगरपालिकाबाट शिक्षककर्मचारीको दरवन्दीउपलब्धनभएका र नहुने विद्यार्थी संख्याको आधारमा नगरपालिकाबाट एकमुस्तअनुदानपाउने ।
- २) संस्थागतविद्यालयको प्रकार : (१) संस्थागतविद्यालयनिम्नप्रकारका हुनेछन् :
- (क) कम्पनीऐनअन्तर्गत सञ्चालितविद्यालय
- (ख) नीजिशैक्षिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालितविद्यालय
- (ग)सहकारीबाट सञ्चालितविद्यालय
- (३) सार्वजनिक शैक्षिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालितविद्यालय:नाफानलिने उद्देश्यले स्थापनाभएकाविद्यालय ।
४. विद्यालयखोल्न अनुमतिलिनु पर्ने:(१) कुनै नेपालीनागरिक संस्थावासमुदायले सामुदायिकविद्यालयसार्वजनिकशैक्षिक गुठी वा संस्थागतविद्यालयखोल्न चाहेमातोकिएको विवरण खुलाई नगरपालिकाको तोकिएको अधिकारी समक्षअनुमतिको लागिनिवेदनदिनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमनिवेदन परेमातोकिएकोअधिकारीले सो निवेदनउपर आवश्यकजाँचबुझ्गर्नेछ र जाँचबुझ्गर्दा विद्यालयखोल्नअनुमतिदिनमनासिब देखिएमातोकिएको शर्त बन्देज पालनागर्ने गरी अनुमतिदिनेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिमअनुमतिलिई खोलिएको विद्यालयले तोकिएको शर्तबन्देज पालन गरेको देखिएमातोकिएको अधिकारीले स्वीकृतिप्रदानगर्नेछ ।
- (४) यो दफापारम्भ हुँदाकाबखतकम्पनीको रूपमा सञ्चालनमा रहेकाविद्यालयले चाहेमाकम्पनीखारेज गरी शैक्षिक गुठी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालनगर्न तोकिएको अधिकारी समक्षनिवेदनदिन सक्नेछ ।
- (५) उपदफा (४) बमोजिमनिवेदन परेमातोकिएको अधिकारीले सो निवेदनउपर आवश्यकजाँचबुझ्गर्नेछ र जाँचबुझ्गर्दा निवेदनदिने विद्यालयको मागमनासिबदेखिएमागबमोजिमविद्यालय सञ्चालनगर्नअनुमतिवा स्वीकृतिदिनेछ ।
- (६) उपदफा (२), (३) वा (५) माजुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि देहायकाविद्यालयलाई नीजिशैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालनगर्न पाउने गरी अनुमतिवा स्वीकृतिदिइनेछैन:-
- (क) सरकारी वा सार्वजनिकभवनमा सञ्चालनभएको विद्यालय,
- (ख) सरकारी वा सार्वजनिकजग्गामाभवनबनाइ सञ्चालनभएकोविद्यालय,
- (ग) कुनै व्यक्तिवा संस्थाले विद्यालयको नाममाभवनवाजग्गादानदातव्यदिएकोमा सो भवनमावात्यस्तो जग्गामाभवनबनाईसञ्चालनभएको विद्यालय ।
- (७) यस ऐन वाअन्यप्रचलितकानूनमाजुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनिशैक्षिक गुठी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालनगर्दा देहायका कुरामा देहायबमोजिम गर्नुपर्नेछ :-
- (क) शैक्षिक गुठी सञ्चालन गर्ने गुठी सञ्चालक (ट्रष्ट) सङ्गठितसंस्थाको रूपमाहुनुपर्ने,
- (ख) शैक्षिक गुठी सञ्चालनगर्दा सञ्चालकबोर्ड (ट्रष्ट) सार्वजनिक गुठी भएकम्तीमासात जना र निजी गुठी भएकम्तीमापाँचजना सदस्यहुनुपर्ने,
- (ग) शैक्षिक गुठीको आयव्ययको लेखातोकिएबमोजिम खडा गरीमान्यताप्राप्त लेखा परीक्षकबाट लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने,
- (घ) शैक्षिक गुठीको तत्कालकायम रहेका गुठीका सञ्चालक (ट्रष्टी)ले आफ्नो जीवनकालमै वा शेषपछि गुठीयारको रूपमाकामगर्ने आफ्नो उत्तराधिकारी तोक्न सक्ने ।तर

सार्वजनिक शैक्षिक गुठीको हकमात्यस्तोउत्तराधिकारी तोक्दानगरपालिकाको स्वीकृतिलिनु पर्नेछ ।

- (८) कुनै सामाजिक, परोपकारी वा कल्याणकारी संस्थाले मुनाफानलिनेउद्देश्य राखीविद्यालय सञ्चालन गर्न चाहेमा तोकिएको अधिकारीबाट स्वीकृतिलिईसार्वजनिक शैक्षिक गुठी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।
- (९) उपदफा (७,घ) बमोजिम सञ्चालितविद्यालयले पालन गर्नुपर्ने शर्त तथाअन्यव्यवस्थातोकिएबमोजिमहुनेछन् ।
- (१०) उपदफा (९) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै विदेशीशिक्षण संस्थसँग सम्बन्धन गर्ने गरी कसैलाई पनिविद्यालयखोल्न अनुमतिवा स्वीकृतिदिइने छैन ।
५. विद्यालयको सञ्चालन:विद्यालयको सञ्चालनतोकिएबमोजिमहुनेछ ।
६. परीक्षाको परिचालन र नियन्त्रण: आधारभूततह उत्तीर्ण परीक्षा र माध्यमिकतह उत्तीर्ण परीक्षाको परिचालन र नियन्त्रण तोकिएबमोजिमहुनेछ ।
७. माध्यमिकशिक्षाको प्रकार: माध्यमिकशिक्षादेहायकाप्रकारका हुनेछन्:-
- (क) साधारण माध्यमिकशिक्षा
- (ख) संस्कृत माध्यमिकशिक्षा ।
- (ग) प्राविधिक तथा व्यावसायिक माध्यमिक शिक्षा ।
८. विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षा सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था : (९) नगरपालिकाले आवश्यक पूर्वाधारको व्यवस्था गरी कुनै सामुदायिक विद्यालयमा विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, इ-शिक्षा तथा खुला शिक्षा सञ्चालनको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।
- (२) कुनै विद्यालयले विशेष शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, इ-शिक्षा वा खुला शिक्षा सञ्चालन गर्न चाहेमा नगरपालिकाले सो सम्बन्धमा आवश्यक जाँचबुझ गरी सो विद्यालयलाई त्यस्तो शिक्षा सञ्चालन गर्न तोकिए बमोजिम स्वीकृति दिन सक्नेछ ।
- (३) इ शिक्षा, विशेष शिक्षा र समावेशी शिक्षाको सञ्चालन साधारण शिक्षा सरह हुनेछ ।
- (४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि दृष्टिविहिन, न्यून दृष्टियुक्त, पूर्ण दृष्टिविहिन, बहिरा, सुस्त श्रवण, अटिज्म, बौद्धिक अपाङ्गता तथा श्रवण दृष्टि विहिन भएका बालबालिकाको लागि पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक र शिक्षण सिकाइ र मूल्याङ्कन प्रणालीमा फरक व्यवस्था गर्न सकिनेछ । अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा र इ शिक्षा तथा खुला शिक्षाको सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
९. शिक्षाको माध्यम : (९) विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम नेपाली भाषा, नेपालभाषा, अंग्रेजी भाषा वा अन्य मातृभाषा हुनेछ।
- (२) उपदफा (९) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको अवस्थामा विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम देहायबमोजिम हुन सक्नेछ :-
- (क) आधारभूतशिक्षामातृभाषामादिन सकिनेछ,
- (ख) गैर नेपालीनागरिकले नेपालको विद्यालयमाअध्ययनगर्दाअनिवार्य नेपालीविषयको सट्टा अन्यकुनै भाषाको विषयअध्ययन गर्नसक्नेछ,
- (ग) भाषाविषयमाअध्ययन गराउँदाशिक्षाको माध्यम सोहीभाषाहुन सक्नेछ,
- (घ) अनिवार्य अंग्रेजीविषयअध्ययन गराउँदामाध्यमअंग्रेजीभाषामा नैगराउनु पर्नेछ ।
१०. विद्यालयको पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक:विद्यालयले नेपाल सरकारले ताकेको सिकाइउपलब्धिहासिलहुने गरी अध्ययनअध्यापन गराउनु पर्नेछ । विद्यालयले प्रचलितकानूनले तोके बमोजिमको पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तकलागू गर्नु पर्छ ।

११. शिक्षकनियुक्तितथा बहुवा: (१) साधारण सामुदायिकविद्यालयमा नेपाल सरकार वानगरपालिकाबाट स्वीकृत दरबन्दीअनुसार रिक्तशिक्षकपदको नियुक्तितथात्यस्तो पदमानियुक्तशिक्षकको बहुवा तोकिएबमोजिमहुनेछ । तर दफा २०. बमोजिमस्वायत्तसामुदायिकविद्यालयको शिक्षकको नियुक्तितथा त्यसरी नियुक्तशिक्षकको बहुवा विद्यालयव्यवस्थापन समितिबाट तोकिएबमोजिमहुनेछ ।
१२. नगरशिक्षा समिति: (१) नगरपालिकाक्षेत्रभित्र सञ्चालनहुने विद्यालयको रेखदेख, व्यवस्थापन र समन्वयगर्ने कामको लागिनगरपालिकामा देहायबमोजिमको नगर शिक्षा समिति रहनेछ :-
- (क) नगरपालिकाको प्रमुखवा सो कामगर्न तोकिएको व्यक्ति- अध्यक्ष
- (ख) नगरपालिकाले तोकेको नगरकार्यपालिकाको सदस्यहरुमध्येबाट कम्तीमाएकजनामहिला सहितदुईजना- सदस्य
- (ग) नगरपालिकाक्षेत्रभित्र रहेकाविद्यालयकाविद्यालयव्यवस्थापन समितिकाअध्यक्षहरुमध्येबाट नगरपालिकालेमनोनीत गरेको एकजना- सदस्य
- (घ) स्थानीय समाजसेवीवाशिक्षा प्रेमीहरुमध्येबाट नगरपालिकाले मनोनीत गरेको कम्तीमाएकजनामहिलासहितदुईजना- सदस्य
- (ङ) सम्बन्धितनगरपालिकाक्षेत्रभित्र रहेकासामुदायिकविद्यालयकाप्रधानाध्यापकहरुमध्येबाट नगरशिक्षा समितिलेमनोनीत गरेको एकजना- सदस्य
- (च) नगरपालिका स्थित विशेषशिक्षा, समावेशीशिक्षावा स्रोत कक्षा सञ्चालनगर्ने विद्यालयवाअपाङ्गतासम्बन्धी शिक्षणसंस्थाबाट प्रतिनिधित्वहुने गरी नगरपालिकाले मनोनीत गरेको एकजना- सदस्य
- (छ) शिक्षाअधिकारी - सदस्य-सचिव
- (२) नगरपालिकाक्षेत्र भित्रकाविद्यालयकाविद्यालयव्यवस्थापन समितिकाअध्यक्षहरु र प्रधानाध्यापकहरुलाई उपदफा (१) बमोजिमको समितिको बैठकमा पर्यवेक्षकको रूपमा आमन्त्रण गर्न सकिने छ ।”
- (३) नगर शिक्षा समितिपुनर्गठन गर्न सकिने : (१) नगर शिक्षा समितिले तोकिएबमोजिमको जिम्मेवारी पूरा गर्न नसकेमानगर कार्यपालिकाले त्यस्तो समितिलाई पुनर्गठन गर्न सक्नेछ ।
१३. सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सञ्चालन गर्न सक्ने: नगरपालिकालेसमुदायमा साक्षरता, सीप विकास र निरन्तर सिकाइ समेतको काम गर्न तोकिए बमोजिम सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।
१४. अध्यापनअनुमतिपत्रलिनु पर्ने: यो ऐन प्रारम्भ भएपछि अध्यापनअनुमतिपत्रनलिई कसैले पनि**समुदायिक वा संस्थागत विद्यालयकोशिक्षकपदको लागि**उम्मेदवार हुनपाउने छैन । अध्यापनअनुमतिपत्रलिने व्यवस्थातोकिएबमोजिमहुनेछ ।
१५. अनुदानको व्यवस्था : (१) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाकाबखतदिँदै आएको अनुदान रकममा कटौतीनहुने गरी तोकिएको सूत्रको आधारमा नगरपालिकालेसामुदायिकविद्यालयलाई अनुदानदिनेछ ।तर कुनै विद्यालयले तोकिएको शैक्षिकस्तर कायम गर्न नसकेमा त्यस्तोविद्यालयलाई दिँदै आएको अनुदान रकममातोकिएबमोजिम कटौती गर्न सकिनेछ।
- (२) साधारण र स्वायत्त सामुदायिकविद्यालयहरुलाई स्वीकृतीपश्चाततोकिएबमोजिम दरबन्दीउपलब्ध गराइने छ ।
- (३) अनुमतिप्राप्त सामुदायिकविद्यालयलाई तोकिएबमोजिमअनुदानउपलब्ध गराइनेछ ।
- (४) सार्वजनिक शैक्षिक गुठीबाट सञ्चालितविद्यालयलाई तोकिएबमोजिमअनुदानउपलब्ध गराउन सकिनेछ ।
१६. छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न सक्ने:नगरपालिकाले विद्यालयमाभर्ना हुने विद्यार्थीलाई तोकिएबमोजिम छात्रवृत्तिको व्यवस्थागर्न सक्नेछ ।

१७. प्रारम्भिकबालविकास केन्द्रलाई अनुदानदिन सक्ने: नगरपालिकाले नगरपालिकाको सहयोगमाखोलिएकावा यो ऐन प्रारम्भ हुँदाकाबखत नेपाल सरकारबाट अनुदानप्राप्त गरी रहेकाप्रारम्भिकबाल/शिशुविकास केन्द्रलाई तोकिएबमोजिमअनुदानदिन सक्नेछ ।
१८. प्रारम्भिकबाल/शिशुशिक्षा सम्बन्धीव्यवस्था:प्रारम्भिकबाल/शिशुशिक्षाको सञ्चालनतथाव्यवस्थापन सम्बन्धीव्यवस्थातोकिएबमोजिमहुनेछ ।
१९. विद्यालयस्वायत्तरूपमा सञ्चालनगर्न सकिने : (१) विद्यालयव्यवस्थापनसमितिले कुनै सामुदायिकविद्यालयस्वायत्तरूपमा सञ्चालनगर्न चाहेमातोकिएकाकुराहरू खुलाई तोकिएको अधिकारी समक्षनिवेदनदिनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम परेको निवेदनजाँचबुझगर्दा व्यवस्थापन समितिले निष्पक्ष रूपमा विशुद्ध प्राज्ञिक मूल्य र मान्यतामामात्रआधारित भएर शिक्षक छनौट गरेको उदाहरण लगायतअन्यतोकिएको शर्त पूरा गरेको देखिएमातोकिएको अधिकारीलेनिवेदकलाई त्यस्तो सामुदायिकविद्यालयस्वायत्तरूपमा सञ्चालनगर्नस्वीकृतिगर्नसक्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम स्वायत्तविद्यालयमाकार्यरत स्वीकृत दरबन्दीमानियुक्तभएकाशिक्षकको सेवा, शर्त र सुविधाअन्य सामुदायिकविद्यालयकाशिक्षक सरह हुनेछ रत्यस्ताशिक्षकले पाउने तलब, भत्ता र सञ्चय कोषवापत विद्यालयबाट थपगर्नु पर्नेरकम बराबरको रकमनगरपालिकाले एकमुष्टविद्यालयलाई उपलब्ध गराउनेछ ।
- (४) उपदफा (२) बमोजिम स्वायत्तविद्यालयमात्यस्तो विद्यालयले व्यहोने गरी थपशिक्षकनियुक्तिगर्नसकिनेछ ।
- (५) उपदफा (४) बमोजिमनियुक्तशिक्षकको सेवाशर्त र सुविधाविद्यालयव्यवस्थापन समितिले तोके बमोजिमहुनेछ ।
- (६) उपदफा (२) बमोजिमव्यवस्थापन समितिले स्वायत्तरूपमा सञ्चालनगरेको विद्यालयको आवश्यकता हेरी नगरपालिकाले त्यस्तो विद्यालयलाई थपदरबन्दीउपलब्ध गराउन सक्नेछ ।
२०. विद्यालय एकमुष्टअनुदानको आधारमा सञ्चालनगर्न सकिने : (१) नेपाल सरकार वानगरपालिकाबाट शिक्षककर्मचारीको दरबन्दीप्राप्तनगरेका र भविष्यमा समेत सो प्राप्तनगरी विद्यालय सञ्चालनगर्न राजीभएकाविद्यालयव्यवस्थापन समितिले विद्यालय एकमुष्टअनुदानको आधारमा सञ्चालनगर्नको लागि तोकिएका कुराहरू खुलाई तोकिएको अधिकारी समक्षनिवेदनदिनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम परेको निवेदनजाँचबुझगर्दा व्यवस्थापन समितिले तोकिएको शर्त पूरा गरेको देखिएमातोकिएको अधिकारीलेनिवेदकलाई त्यस्तो विद्यालय एकमुष्टअनुदानको आधारमा सञ्चालनगर्न स्वीकृत गर्नसक्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम एकमुष्टअनुदानको आधारमा सञ्चालनगर्न स्वीकृत विद्यालयमाकार्यरत शिक्षकको सेवा, शर्त र सुविधाविद्यालयव्यवस्थापन समितिले तोके बमोजिमहुनेछ । यस प्रकारकाविद्यालयकाशिक्षकलाई व्यवस्थापन समितिले तोके अनुसारको सञ्चय कोष र निवृत्तिभरण वापतको रकम समेत विद्यालयले नागरीकलगानीकोषमाजम्मागर्नु पर्नेछ ।
२१. विद्यालयव्यवस्थापन समिति:(१) सामुदायिकविद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापनगर्नको लागिप्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरू रहेको एकविद्यालयव्यवस्थापन समिति रहनेछ:-
- (२) विद्यालयव्यवस्थापन समितिको अवधिदुई वर्षको हुनेछ ।
- (क) विद्यालयकाअभिभावकले आफुमद्वेबाट छानी पठाएकाएकजनामहिला सहित ३जना - सदस्य
- (ख) विद्यालयका संस्थापक, स्थानीय बुद्धिजीवी, शिक्षाप्रेमी तथाविद्यालयलाइनगदवाजिन्स सहयोग गरेका व्यक्तिहरूमध्येबाट नगरपालिकालेमनोनित गरेको १ जनामहिलासहित ३जना -सदस्य
- (ग) विद्यालय रहेको संवन्धित वडाको वडा अध्यक्ष - सदस्य
- (घ) संवन्धित क्षेत्रको विद्यालय निरीक्षक - सदस्य
- (ङ) विद्यालयकाशिक्षकहरूले आफुमद्वेबाट छानी पठाएको एकजना

- सदस्य

(च) प्रधानाध्यापक

-सदस्य सचिव

(३) प्राविधिक तथा व्यवसायिक विषयमा अध्ययनवातालिम गराइने माध्यमिक विद्यालयको व्यवस्थापन समितिमा

नगरपालिकावा प्रादेशिक स्तरका उद्योग वाणिज्य संघका दुईजना प्रतिनिधि सदस्य रहनेछन् ।

(४) विशेष शिक्षा सञ्चालन गर्ने विद्यालयको व्यवस्थापन समितिमा कम्तीमा पचास प्रतिशत सदस्यहरु अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अभिभावक र समावेशी शिक्षावा स्रोतकक्षा सञ्चालन गर्ने विद्यालयको व्यवस्थापन समितिमा कम्तीमा एकजना अपाङ्गता भएका व्यक्ति सदस्य हुनेछन् ।

(५) विद्यालय व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरुले उपदफा १ को खण्ड (क), (ख) वा (ग) बमोजिमका सदस्यहरु मध्ये बाटसिफारिस गरेको ३ जना सदस्यहरु मध्ये १ जना (छानेको सदस्य) सो समितिको अध्यक्ष हुनेछ ।

(६) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष छनौट नभएसम्म कालागि वा अध्यक्षको अनुपस्थितिमा सो समितिको जेष्ठ सदस्य सो समितिको अध्यक्ष हुनेछ ।

(७) विद्यमान व्यवस्थापन समितिको म्याद सिद्धि नभन्दाकम्तीमा एक महिना अगावै नयाँ व्यवस्थापन समितिको गठन बहालवाला व्यवस्थापन समितिले गर्नु पर्नेछ । यसो हुन नसकेमा वा व्यवस्थापन समिति गठन विवादित भएमा तोकिए बमोजिम व्यवस्थापन समितिको गठन नगरपालिकाले गर्नेछ ।

(८) व्यवस्थापन समिति गठन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(९) संस्थागत विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्न कालागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरु रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछ:-

- (क) विद्यालयको संस्थापक वालगानीकर्ताहरु मध्येबाट अथवा विद्यालयको संस्थापक र लगानीकर्ताहरुले मनोनीत गरेको व्यक्ति- अध्यक्ष
- (ख) अभिभावकहरु मध्येबाट एकजना महिला समेत पर्ने गरी विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनीत गरेको दुईजना- सदस्य
- (ग) सम्बन्धित वडाको वडाध्यक्ष वा निजले तोकेको एकजना- सदस्य
- (घ) सम्बन्धित क्षेत्रको विद्यालय निरीक्षक- सदस्य
- (ङ) सम्बन्धित विद्यालयको शिक्षकहरुले आफूहरु मध्येबाट छानी पठाएको एकजना- सदस्य
- (च) विद्यालयको प्रधानाध्यापक- सदस्य-सचिव

(१०) उपदफा (क) र (घ) बमोजिम छानिएका वामनोनीत अध्यक्ष वा सदस्यको पदावधि दुई वर्षको हुनेछ ।

(११) सार्वजनिक शैक्षिक गुठी विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्न कालागि विद्यालयमा देहायका सदस्यहरु रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछ:-

- (क) गुठीको संस्थापक गुठियारहरु मध्येबाट गुठियारहरुले मनोनीत गरेको व्यक्ति - अध्यक्ष
- (ख) अभिभावकहरु मध्येबाट एकजना महिला समेत पर्ने गरी विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनीत गरेको दुईजना - सदस्य
- (ग) स्थानीय शिक्षा प्रेमी वा समाजसेवी मध्येबाट नगरपालिकाले मनोनीत गरेको एकजना - सदस्य
- (घ) सम्बन्धित क्षेत्रको विद्यालय निरीक्षक - सदस्य
- (ङ) सम्बन्धित विद्यालयको शिक्षकहरुले आफूहरु मध्येबाट छानी पठाएको एकजना - सदस्य

- (च) सम्बन्धित वडाका वडाध्यक्ष एकजना - सदस्य
- (छ) गुठिको संस्थापक गुठियारहरूले मनोनीत गरेको व्यक्ति - सदस्य
- (ज) विद्यालयको प्राधानाध्यापक- सदस्य-सचिव

(१२) राजीनामा स्वीकृत गर्ने : व्यवस्थापन समितिका सदस्यको राजीनामा सो समितिका अध्यक्षले र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षको राजीनामा सम्बन्धित व्यवस्थापन समितिले स्वीकृत गर्नेछ ।

(१३) सामुदायिकविद्यालयको विद्यालयव्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम

हुनेछ:-

- (क) विद्यालय सञ्चालनको लागि प्राप्त साधन र स्रोतको परिचालन गर्ने,
 - (ख) विद्यालयको चल, अचल सम्पत्तिको लगत राख्ने, राख्न लगाउने र सुरक्षा गर्ने,
 - (ग) विद्यालयको शैक्षिक, भौतिक तथा आर्थिक तथ्याङ्क र विवरण अद्यावधिक गराई राख्ने,
 - (घ) विद्यालयको वार्षिक बजेट स्वीकृत गर्ने र त्यसको जानकारी नगरपालिकालाई दिने,
 - (ङ) विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण कायम राख्न राजनैतिक, धार्मिक वा साम्प्रदायिक भावनाको आधारमा विद्यालयको वातावरण धमिल्याउन नदिने,
 - (च) नगरपालिकाबाट खटाइएको शिक्षकलाई हाजिर गराई काममालगाउने,
 - (छ) नगरपालिकामा सूचिकृत भई छनौट भएकारजिप्टर्ड लेखापरीक्षकबाट विद्यालयको वार्षिक लेखापरीक्षण गराउने,
 - (ज) लेखापरीक्षकको प्रतिवेदन अनुसार तत्काल आवश्यक कारवाही गर्ने र त्यसको प्रतिवेदन नगरपालिकामा पेश गर्ने,
 - (झ) तोकिएबमोजिमका क्षेत्रसंग सम्बन्धित नगरपालिकाले दिएको निर्देशनहरूको पालना गर्ने,
 - (ञ) तोकिएबमोजिम रिक्त दरवन्दीमा शिक्षक नियुक्त गर्ने ।
 - (च) तोकिएबमोजिम दरवन्दीका शिक्षकलाई विभागीय कारवाही गर्ने ।
 - (छ) विद्यालयको श्रोतबाट खर्च व्यहार्ने गरी नियुक्त वा बहुवा गरेका शिक्षकको लागि सेवा, शर्त र सुविधा तोक्ने र तोकिएबमोजिमको पारिश्रमिक तथा सुविधाको व्यवस्था गर्ने ।
 - (ज) शिक्षाको गुणस्तर कायम गर्ने सम्बन्धमा शिक्षक अभिभावक संघ गठन गर्ने ।
- (१४) संस्थागत विद्यालयको विद्यालयव्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ:-

- (क) विद्यालय सञ्चालनको लागि प्राप्त साधन र स्रोतको परिचालन गर्ने,
- (ख) विद्यालयको लागि आवश्यक भौतिक साधनको व्यवस्था गर्ने,
- (ग) विद्यालयको चल, अचल सम्पत्तिको सुरक्षा र संरक्षण गर्ने,
- (घ) विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण कायम राख्ने,
- (ङ) विद्यालयले सरकारले तोके बमोजिमको पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक अनिवार्य रूपमालागू गर्ने,
- (च) अध्यापन अनुमतिपत्र लिई प्रचलित कानून बमोजिम शिक्षक पदको लागि उम्मेदवार हुन योग्यता पूरा गरेका व्यक्तिलाई अस्थायी/करार शिक्षक पदमा नियुक्त गर्ने,
- (छ) अस्थायी रूपमा नियुक्त शिक्षकलाई स्थायी हुने अवसर प्रदान गर्नको लागि यो खण्ड प्रारम्भ हुनु अघि नियुक्त व्यस्ता शिक्षकको हकमा यो खण्ड प्रारम्भ भएको मितिले र यो

खण्डप्रारम्भ भएपछि नियुक्तहुने शिक्षकको हकमा त्यसरी नियुक्तभएको मितिले छ महिनाभित्र स्थायीपूर्ति सम्बन्धीप्रक्रिया शुरुगर्ने,

- (छ)१ करार शिक्षकपदमाकार्यरत शिक्षकको आवश्यकतानुसार करार अवधिथप गर्न सकिने छ ।
- (ज) नेपाल सरकारले तोकेको न्यनतमतलब स्केलमा नघटाई शिक्षकलाईतलबदिने,
- (झ) अनुशासनहीनशिक्षक उपर कारबाही गर्ने,
- (ञ) नगरपालिकाले दिएकातोकिएका क्षेत्र संग सम्बन्धितनिर्देशनहरूको पालना गर्ने ।
- (ट) शैक्षिक गुठी अन्तर्गतसञ्चालनभएकाविद्यालयको संचालन, रेखदेख रव्यवस्थापन सम्बन्धीव्यवस्थातोकिएबमोजिमहुनेछ ।
- (ठ) विद्यालयव्यवस्थापन समितिको अन्यकाम, कर्तव्य, अधिकार र बैठकसम्बन्धीकार्यविधितोकिएबमोजिमहुनेछ ।

(१५) सार्वजनिक शैक्षिक गुठीविद्यालयको विद्यालयव्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य रअधिकार देहायबमोजिमहुनेछ:-

- (क) विद्यालय सञ्चालनको लागिप्राप्त साधन र स्रोतको परिचालनगर्ने,
- (ख) विद्यालयको लागिआवश्यकभौतिक साधनको व्यवस्था गर्ने,
- (ग) विद्यालयको चल, अचल सम्पत्तिको सुरक्षा र संरक्षण गर्ने,
- (घ) विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिकवातावरण कायम राख्ने,
- (ङ) विद्यालयले सरकारले तोके बमोजिमको पाठ्यक्रमतथा पाठ्यपुस्तकअनिवार्य रूपमालागू गर्ने,
- (च) अध्यापनअनुमतिपत्रलाई प्रचलितकानुनबमोजिमशिक्षकपदको लागिउम्मेदवार हुन योग्यता पूरा गरेकाव्यक्तिलाई अस्थायी/करार शिक्षकपदमानियुक्ति गर्ने,
- (छ) अस्थायी रूपमानियुक्तशिक्षकलाई स्थायीहुने अवसर प्रदानगर्नको लागि यो खण्ड प्रारम्भ हुनु अघि नियुक्तत्यस्ताशिक्षकको हकमा यो खण्ड प्रारम्भ भएको मितिले र यो खण्डप्रारम्भ भएपछि नियुक्तहुने शिक्षकको हकमा त्यसरी नियुक्तभएको मितिले छ महिनाभित्र स्थायीपूर्ति सम्बन्धीप्रक्रियाशुरुगर्ने,
- (छ) करार शिक्षकपदमाकार्यरत शिक्षकको आवश्यकतानुसार करार अवधिथप गर्न सकिनेछ ।
- (ज) नेपाल सरकारले तोकेको न्यनतमतलब स्केलमा नघटाई शिक्षकलाईतलबदिने,
- (झ) अनुशासनहीनशिक्षक उपर कारबाही गर्ने,
- (ञ) नगरपालिकाले दिएकातोकिएका क्षेत्र संग सम्बन्धितनिर्देशनहरूको पालना गर्ने ।
- (ट) विद्यालयव्यवस्थापन समितिको अन्यकाम, कर्तव्य, अधिकार र बैठकसम्बन्धी कार्यविधितोकिएबमोजिमहुनेछ ।

२२. विद्यालयव्यवस्थापन समिति विघटन गर्न सकिने : (१) कुनै विद्यालयको विद्यालयव्यवस्थापन समितिले तोकिएको जिम्मेवारी पूरा गर्न नसकेमा सोको कारण खुलाइनगरपालिकाले त्यस्तो विद्यालयव्यवस्थापन समितितोकिएको प्रकृया पुन्याइ विघटन गर्न सक्नेछ ।तर त्यसरी विघटन गर्नु अघि विद्यालयव्यवस्थापन समितिलाई आफ्नो सफाइपेश गर्ने मनासिब मौका दिनु पर्नेछ ।

- (२) उपदफा (१) बमोजिमविद्यालयव्यवस्थापन समिति विघटन भएपछि अर्कोविद्यालयव्यवस्थापन समिति गठन नभएसम्मवाअन्यकुनै कारणले विद्यालयव्यवस्थापन समिति गठन नभएसम्मविद्यालयव्यवस्थापन समितिको काम गर्न नगरपालिकाले एक अस्थायी विद्यालयव्यवस्थापन समिति गठन गर्न सक्नेछ ।

२३. विद्यालयको विधान: (१) प्रत्येक सामुदायिकविद्यालयले विद्यालयको लक्ष्य, मूल्यमान्यता, संचालनपक्या लगायतका अन्य सान्दर्भिक विषय वस्तु समावेश गरिएको विधानअभिभावक सभाबाट पारित गराई लागु गर्नु पर्नेछ ।
- (२) अभिभावक सभाले विधान आवश्यकता अनुसार संसोधन गर्न सक्नेछ ।
- (३) विधान अनुसार विद्यालय संचालन गर्नु व्यवस्थापन समिति, प्रधानाध्यापक लगायत अन्य सबैको कर्तव्य हुनेछ ।
- (४) अध्यावधिक विधानको प्रतिलिपि पारित भएको मितिबाट ७ दिनभित्र व्यवस्थापन समितिले नगरपालिका कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (५) विद्यालयको विधान सार्वजनिक दस्तावेज हुनेछ र सो जो कोहीले पनि हेर्न पाउनु पर्नेछ ।
२४. नगर शिक्षा विकास कोष: (१) सामुदायिक विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार विकासमा सहयोग पुऱ्याउन तथा त्यस्ता विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्नको लागि नगरपालिका स्तरमा एक नगर शिक्षा विकास कोष रहनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछन्:-
- (क) नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान रकम, नगरपालिकाबाट प्राप्त अनुदान रकम,
- (ख) संस्थागत विद्यालयबाट प्राप्त त्यस्तो विद्यालयको वार्षिक कूल आमदानीको तोकिए बमोजिमको रकम,
- (ग) चन्दाबाट प्राप्त रकम,
- (घ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।
२५. कोष सञ्चालक समिति: (१) कोष सञ्चालक समितितोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको कोष सञ्चालक समितिको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तथा बैठक सम्बन्धी कार्यविधितोकिए बमोजिम हुनेछ ।
२६. विद्यालयकोष: (१) प्रत्येक विद्यालयमा एउटा विद्यालय कोष हुनेछ, जसमा देहायका रकमहरू रहनेछन्:-
- (क) नेपाल सरकार, प्रादेशिक सरकार र नगरपालिकाबाट प्राप्त अनुदान,
- (ख) नगरपालिका शिक्षाकोषबाट प्राप्त अनुदान,
- (ग) शुल्कबाट आउने रकम,
- (घ) चन्दावादान दातव्यबाट प्राप्त रकम, र
- (ङ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको सञ्चालन र लेखापरीक्षण तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
२७. नगरपालिकाले निर्देशन दिन सक्ने: (१) नगरपालिकालेतोकिएको क्षेत्रसंग सम्बन्धित निर्देशन आवश्यकता अनुसार विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई दिन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम दिइएको निर्देशनको पालना गर्नु विद्यालय व्यवस्थापन समितिको कर्तव्य हुनेछ ।
२८. नगरपालिकाले विद्यालय सार्न, गाभ्न, नाम परिवर्तन गर्न वा बन्द गर्न सक्ने नगरपालिकाले सञ्चालन भइरहेका कुनै विद्यालयलाई एक स्थानबाट अर्को स्थानमा सार्न वा दुई वा दुईभन्दा बढी विद्यालयलाई गाभी एउटा विद्यालयकायम गर्न वा विद्यालयको नाम परिवर्तन गर्न वा विद्यालय बन्द गर्न वा तोकिएको ठाउँ वा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्न वा विद्यालयमा कक्षा थप गरी सञ्चालन गर्न अनुमति वा स्वीकृति दिन सक्नेछ ।
२९. विद्यालयको सम्पत्ति: (१) सामुदायिक विद्यालयको हकभोगमा रहेको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ । यस ऐन बमोजिम अनुमति वा स्वीकृति रद्द गरिएको वा कुनै विद्यालयमा गाभिएको सामुदायिक विद्यालयको

- सम्पत्तिनगरपालिकाले अन्यविद्यालयकोकाममाप्रयोगमानआउने भएमाप्रचलितकानुनबमोजिम बेचबिखन गरी प्राप्तभएकोरकम सम्बन्धितनगरपालिकाशिक्षा कोषमाजम्मा गर्नेछ ।
- (२) शैक्षिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालित संस्थागतविद्यालयको सम्पत्ति सोहीविद्यालयको नाममा रहने छ । कुनै विद्यालय सार्वजनिक शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालनगरिएकोमात्यस्तो विद्यालयको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्तिमानिनेछ र त्यस्तो सम्पत्तिको स्वरूप परिवर्तन गर्न पाइने छैन ।
- (३) कम्पनी अन्तर्गत सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको सम्पत्ति सोही कम्पनीको नाममा रहनेछ ।
- (४) संस्थागत विद्यालयले कुनै व्यक्ति वा संघ संस्थासँग दान दातव्यको रूपमाकुनै किसिमको चल,अचलसम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघि नगरपालिकामा जानकारी दिनु पर्नेछ । तर विदेशी व्यक्ति वा संघ संस्थाबाट त्यसरीचल, अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघिनेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।
- (५) उपदफा (४) बमोजिम प्राप्त गरेको सम्पत्ति नेपाल सरकारको स्वीकृतिबेगरबेचबिखन गर्न पाइने छैन ।
३०. विद्यालयलाई छुट र सुविधा(१) प्रचलित कानुनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनिसामुदायिक विद्यालय र सार्वजनिक शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको नाममाजुनसुकै लिखत पारित गर्दा रजिष्ट्रेशन दस्तुर लाग्ने छैन ।
- (२) उपदफा (१) मा लेखिएदेखि बाहेक अन्य विद्यालयको नाममा कुनै लिखतपारित गर्दा नेपाल सरकारले तोकिएको आधारमा रजिष्ट्रेशन दस्तुर छुट दिन सक्नेछ ।
- (३) सामुदायिक विद्यालय र शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालित संस्थागतविद्यालयलाई दिइने अन्य छुट र सुविधा तोकिएबमोजिम हुनेछ ।
- (४) सार्वजनिक शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालित विद्यालयलाई घरजग्गा कर तथा वार्षिक वचतमा कर लाग्ने छैन ।
३१. अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्ने: कुनै संस्थागत विद्यालयले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमविपरीत अन्य कुनै काम गरेमा तोकिएको अधिकारीले त्यस्तो विद्यालयलाई प्रदान गरिएकोअनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्नेछ ।तर त्यसरी अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्नु अघि सम्बन्धित विद्यालयलाई आफ्नोसफाइ पेश गर्ने मौकाबाट बञ्चित गरिने छैन ।
३२. विद्यालयको वर्गीकरण: विद्यालयलाई तोकिएको आधारमा वर्गीकरण गरिनेछ ।
३३. विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्रको रूपमा कायम गर्नु पर्ने: (१) विद्यालयमा स्वतन्त्र र भयरहित रूपमा अध्ययन, अध्यापन गर्ने वातावरण सृजनागर्न तथा विद्यालय भित्र कुनै पनि किसिमको अवाञ्छित कृत्याकलाप हुन नदिने गरी विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्र कायम गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम सुरक्षित क्षेत्र कायम गर्दा विद्यालयले पालना गर्नु पर्ने शर्त तथा मापदण्ड तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
३४. शुल्कसम्बन्धी व्यवस्था: (१) नेपाल सरकारले निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षाका लागि सामुदायिक विद्यालयले विद्यार्थीको नाममा कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।
- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै अभिभावकले आफ्नो इच्छाले सामुदायिक विद्यालयलाई दिएको दान, उपहार, चन्दा वा सहयोग लिन सकिनेछ ।
- (३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि एकमुष्ट अनुदानमा आधारित सामुदायिक विद्यालयले अनुदानबाट खर्च नव्यहोरिएका विद्यार्थीहरु मध्येका शुल्क तिर्न राजी अभिभावकहरुबाट शुल्क उठाउनबाट बन्देज लाग्ने छैन तर शुल्क तिर्न राजी नभएको कारणबाट कुनै पनि बालबालिकालाई शिक्षाबाट बञ्चित गर्न पाइने छैन ।
- (४) सबै बालबालिकालाई आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य र निशुल्क तथा माध्यमिक तहसम्म निःशुल्क शिक्षा प्रदान गर्नको लागि नगरपालिकाले आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गर्नेछ ।
- (५) दृष्टिविहीन बालबालिकालाई ब्रेललिपि बहिरा र स्वर वा बोलाइसम्बन्धी अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई साङ्केतिक भाषाको माध्यमबाट निशुल्क शिक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

- (६) उपदफा (१) बमोजिम निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षा बाहेकको अन्य विद्यालय शिक्षामा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीसँग लिइने शुल्क तोकिएको आधारमा निर्धारण गरिनेछ ।
- (७) विद्यालयले विद्यार्थीलाई कुनै कक्षामा भर्ना गर्दा एकपटक भर्ना शुल्कलिइसकेपछि पुनः सोही विद्यालयको अर्को कक्षामा भर्ना गर्नको लागि कुनै किसिमकोशुल्क लिन पाउने छैन ।
- (८) विद्यालयले विद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण गर्नको लागि विद्यार्थीसँगकुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।
- (९) संस्थागत विद्यालयले विद्यार्थीसँग लिन पाउने शुल्क तोकिएको अधिकारीबाटस्वीकृत गराई निर्धारण गर्नु पर्नेछ । त्यसरी शुल्क निर्धारण सम्बन्धमा स्वीकृति दिँदातोकिएको अधिकारीले विद्यालयले उपलब्ध गराएको सुविधाको आधारमा दिनेछ ।
- (१०) कुनै विद्यालयले यस ऐन विपरीत विद्यार्थीसँग कुनै शुल्क लिएमा तोकिएकोअधिकारीले त्यस्तो शुल्क सम्बन्धित विद्यार्थीलाई फिर्ता गर्न लगाउनु पर्नेछ ।
- (११) यस ऐन विपरीत शुल्क लिने विद्यालयलाई तोकिएको अधिकारीले पच्चीसहजार रूपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
३५. शिक्षक युनियन, शिक्षक तथा कर्मचारीको पदीय आचरण तथा अन्य व्यवस्था: (१) सामुदायिकविद्यालयका शिक्षकहरूको पेशागत हक हितको सम्बन्धमा कार्य गर्न तोकिए बमोजि एक शिक्षक महासंघ रहनेछ ।
३६. देहायका अवस्थामा शिक्षक वा कर्मचारीलाई पदबाट हटाइनेछ:-
- (क) तोकिएबमोजिमकापदीयदायित्व पूरा नगरेमा,
(१)साधारण सामुदायिकविद्यालयको लागिपदीयदायित्वतोकिएबमोजिमहुनेछ ।
(२) स्वायत्त र एकमुस्तअनुदानमाआधारित सामुदायिकविद्यालयकालागिपदीयदायित्व विधानमातोके बमोजिमहुनेछ ।
- (ख) विना सूचनालगातार पन्ध्र दिनभन्दा बढी समय विद्यालयमाअनुपस्थित रहेमा,
(ग) विद्यालयमामादकपदार्थ सेवन गरी आएको कुरा प्रमाणितभएमा,
(घ) नैतिकपतन देखिने कुनै फौजदारी अभियोगमा अदालतबाटसजाय पाएमा ।
(ङ) सामुदायिकविद्यालयकाशिक्षकवाकर्मचारीले कार्यालय समयमाअन्यत्रअध्यापनवाकाम गरेमा वाअन्यकुनै व्यावसायिक कृयाकलाप गरेमा,
(च) शिक्षकवाकर्मचारी राजनीतिकदलको कार्यकारिणी सदस्य रहेको पाइएमा
- स्पष्टिकरण : यस खण्डको प्रयोजनको लागि“कार्यकारिणी समितिभन्नाले राजनीतिकदलको विधानबमोजिम गठित केन्द्रीयस्तर, प्रदेशस्तर, जिल्लास्तर वा स्थानीयतहस्तरका कार्यकारिणी समिति सम्भन्नु पर्छ ।
३७. स्थायीआवासीयअनुमति लिन नहुने : सामुदायिकविद्यालयमाकार्यरत शिक्षकवाकर्मचारीहरूले स्थायीआवासीयअनुमति लिन वा त्यस्तो अनुमति प्राप्त गर्नको लागि आवेदन दिन हुँदैन । स्थायीआवासीयअनुमति लिएका तालिन आवेदन दिने शिक्षकवाकर्मचारीहरूलाई दण्ड तथा सजाय तोकिएबमोजिम हुनेछ ।
३८. शैक्षिक योग्यता: विद्यालयको शिक्षकको लागि चाहिने शैक्षिक योग्यता तोकिएबमोजिम हुनेछ ।
३९. शिक्षक विद्यार्थीको अनुपात मिलाउनु पर्ने : नगरपालिकाले प्रत्येक विद्यालयमा नियमित अध्ययन गर्ने विद्यार्थी संख्या र विषयका आधारमा तोकिए बमोजिम विद्यार्थी तथा शिक्षकको अनुपात कायम गर्नु पर्नेछ ।
४०. शिक्षकलाई अन्य काममा लगाउन नहुने : (१) सामुदायिक विद्यालयको शिक्षकलाई शिक्षा प्रदान गर्ने वा विद्यालय प्रशासन सम्बन्धी काममा बाहेक अन्य काममा लगाउन हुँदैन ।

- (२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विद्यालयको पठन पाठनमा बाधा नपर्ने गरी राष्ट्रिय जनगणना, निर्वाचन सम्बन्धी काम, दैवी प्रकोप उद्धार वा नेपाल सरकारले तोकेको अन्य कुनै काममा खटाउन सकिनेछ ।
४१. अदालतको आदेशबाट पुनः बहाली हुनु सक्ने : (१) विभागीय सजाय भई नोकरीबाट हटाइएको वा बर्खास्त भएको शिक्षक अदालतको आदेश वा फैसला बमोजिम मात्र नोकरीमा पुनः बहाली हुन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम पुनः बहाली भएको शिक्षकले नोकरीबाट हटेदेखि पुनः बहाली भएको मितिसम्मको पूरा तलब, भत्ता र तलब वृद्धि पाउने भए सो समेत पाउनेछ ।
४२. शिक्षकको सरुवा: (१) सरुवा हुन आवेदन दिने दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकलाई नगरपालिका भित्रका कार्यरत विद्यालयको व्यवस्थापन समिति र सरुवा हुने विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको सहमतिमा कक्षा संचालनमा बाधा नपर्ने गरी नगरपालिकाको तोकिएको अधिकारीले तोकिए बमोजिमको प्रकृया अपनाइ रिक्त दरबन्दीमा सरुवा गर्न सक्नेछ ।
- (२) सरुवा हुन आवेदन दिने दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकलाई नगरपालिका भित्रका कार्यरत विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको सहमतिमा कक्षा संचालनमा बाधा नपर्ने गरी अर्को स्थानीय निकायमा सरुवाको लागि तोकिएको अधिकारीले तोकिए बमोजिमको प्रकृया अपनाइ सहमति दिन तथा अन्य स्थानीय निकायबाट तोकिएको प्रकृया पुरा गरी सरुवा हुन आवेदन दिने शिक्षकलाई नगरपालिकामा सरुवा गर्न सक्नेछ ।
४३. दरबन्दी मिलान: (१) तोकिएको मापदण्डको आधारमा बढी दरबन्दी भएको नगरपालिका भित्रको विद्यालयहरूबाट दरबन्दी अपुग भएको नगरपालिका भित्रको विद्यालयहरूमा रिक्त दरबन्दी वा शिक्षक सहितको दरबन्दी अनिवार्य रूपमा तोकिएको अधिकारीले तोकिएको प्रकृया पुरा गरी सार्नु पर्नेछ ।
४४. संस्थागत विद्यालयको हकमा लागू नहुने : (१) यस ऐनमा लेखिएदेखि बाहेक दफा १२, २९, ३७, ४२, ४३ र दफा ५२ को उपदफा (१) तथा उपदफा (४) को खण्ड (क), (घ) र (ङ) मा उल्लिखित व्यवस्थाहरू संस्थागत विद्यालयको हकमालागू हुने छैन ।
- (२) संस्थागत विद्यालयको नाम परिवर्तन गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।
४५. संस्थागत विद्यालयले छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्ने : (१) संस्थागत विद्यालयले विद्यालयमा भर्ना भएका कुल विद्यार्थी संख्याको कम्तीमा दश प्रतिशतमा नघट्ने गरी तोकिएबमोजिम विपन्न, अपाङ्ग, महिला, दलित वा जनजाति विद्यार्थीलाई निःशुल्क छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम छात्रवृत्तिको लागि विद्यार्थी छनौट गर्न प्रत्येक विद्यालयमा
- विद्यालयको प्रधानाध्यापक, नगरपालिकाको प्रतिनिधि र विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा रहेको अभिभावकको प्रतिनिधि रहेको एक छात्रवृत्ति छनौट समिति रहनेछ ।
- (३) समितिले छनौटको लागि आधार, शर्त र प्रकृया तयार गरी सो विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत गराइ सार्वजनिक समेत गर्नु पर्नेछ ।
- (४) समितिले छात्रवृत्तिको लागि छनौटको नतिजा आधार सहित सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।
४६. तलब भत्ता नपाउने र सेवा अवधि गणना नहुने : दफा ४१ मा उल्लिखित अवस्थामा वा नियमानुसार विदा स्वीकृत गराइ बसेको अवस्थामा बाहेक विद्यालयमा अनुपस्थित रहेको शिक्षकले अनुपस्थित अवधिको तलब, भत्ता पाउने छैन र त्यस्तो अवधि निजको सेवामा गणना हुने छैन ।
४७. कर्मचारी सम्बन्धी व्यवस्था: (१) सामुदायिक विद्यालयमानगरपालिकाले स्वीकृत गरे बमोजिमको संख्यामा कर्मचारीको दरबन्दी रहनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमका कर्मचारी नियुक्ति, सेवाको सर्त र सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।
४८. बालबालिकालाई निष्काशन गर्न, शारीरिक वा मानसिक दुर्व्यवहार गर्न नहुने: (१) कुनै पनि बालबालिकालाई तोकिएको अवस्थामा बाहेक विद्यालयबाट निष्काशन गर्न पाईने छैन ।

- (२) विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकालाई शारीरिक वा मानसिक यातना दिन वा दुर्व्यवहार गर्न पाइने छैन ।
४९. शैक्षिक परामर्श सेवा, विदेशी शैक्षिककार्यक्रमवा शिक्षण कोर्ष सञ्चालनगर्न नहुने: (१) कसैले पनि यस ऐन बमोजिम अनुमति नलिई शैक्षिक परामर्श सेवा, ब्रिजकोर्स, भाषा शिक्षण कक्षावापूर्व तयारी कक्षावाविदेशीमुलुकमा सञ्चालितकुनै शैक्षिककार्यक्रम सञ्चालनगर्न पाउने छैन ।
- (२) उपदफा(१)बमोजिम शैक्षिककार्यक्रम, शैक्षिक परामर्श सेवा, ब्रिजकोर्स, भाषा शिक्षण कक्षावापूर्व तयारी कक्षावाविदेशीमुलुकमा सञ्चालितकुनै शैक्षिककार्यक्रम सञ्चालनगर्न अनुमतिलिने सम्बन्धी व्यवस्थातोकिएबमोजिमहुनेछ ।
५०. प्रगतिविवरण बुझाउनु पर्ने : संस्थागतविद्यालयले प्रत्येक वर्ष तोकिएबमोजिमकाविवरण सहितको प्रगतिविवरण नगरपालिकामाबुझाउनु पर्नेछ ।
५१. दण्ड सजाय:(१) कसैले विद्यालयको सम्पत्तिहिनामिनावानोक्सान गरेमात्यस्तोव्यक्तिलाई मुद्दा हेर्ने अधिकारीले बिगो असूल गरी बिगो बमोजिम जरिवानागर्न सक्नेछ ।
- (२) कसैले देहायकाकार्य गरेमा, गर्न लगाएमावा सो कार्य गर्न सहयोगपुऱ्याएमात्यस्तो व्यक्तिलाई कसूरको मात्रा हेरी एकलाख रूपैयाँसम्मजरिवानावा छ महिनासम्म कैद वादुवै सजायहुनेछ:-
- (क) प्रश्नपत्रको गोपनीयताभङ्ग गरेमा,
- (ख) उत्तरपुस्तिका परीक्षण गर्दा लापरवाहीवा गैर जिम्मेवारपूर्ण कार्यगरेमा,
- (ग) परीक्षा केन्द्रमा सम्बन्धितपदाधिकारीको स्वीकृति बेगर प्रवेशगर्न प्रयत्न गरेमा वाप्रवेश गरेमा वा परीक्षा केन्द्र नियन्त्रणमालिई अमर्यादितकार्य गरेमा,
- (घ) परीक्षाफलप्रकाशनमाअनियमितता गरेमा,
- (ङ) अरूको तर्फबाट परीक्षादिएमा,
- (च) परीक्षाको मर्यादा भङ्गहुने अन्यकुनै कार्य गरेमा ।
- (छ) विद्यार्थी भर्ना गर्दा दान, उपहार वा कुनै रकम लिएमा,
- (ज) अनुमति नलिई कुनै शैक्षिक कार्यक्रम, शैक्षिक परामर्श सेवा, ब्रिजकोर्स, भाषा शिक्षण कक्षातथापूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन गरेमा ।
- (३) उपदफा (१) र (१क) बमोजिमको कसूरको सम्बन्धमा विद्यालयको कुनैशिक्षक वा कर्मचारी उपर मुद्दा हेर्ने अधिकारी वा अदालतमा मुद्दा दायर भएमा त्यस्तोशिक्षक वा कर्मचारी त्यसरी मुद्दा दायर भएको मितिदेखि मुद्दाको टुङ्गो नलागेसम्मनिलम्बन हुनेछ । सो शिक्षक वा कर्मचारी अदालतबाट कसूरदार ठहरिएमा निजलाई यसऐनबमोजिम विभागीय सजाय गरिनेछ ।
- (४) उपदफा (१) र (१क) मा लेखिए देखि बाहेक कसैले यो ऐन वा यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियम उल्लंघन गरेमा तोकिएको अधिकारीले देहायबमोजिम सजाय गर्नसक्नेछ:-
- (क) विद्यालयका शिक्षक वा कर्मचारीलाई विभागीय सजाय गर्ने,
- (ख) विद्यार्थीलाई विद्यालय वा छात्रावास वा परीक्षाबाट निष्काशन नगर्ने,
- (ग) कसूरको मात्रा हेरी एक हजार रूपैयाँदेखि पच्चीस हजाररूपैयाँसम्म जरिवाना गर्ने,
- (घ) विद्यालयलाई नगरपालिकाको सहायता घटाउने, रोक्ने वा बन्द गर्ने,
- (ङ) विद्यालयलाई प्रदान गरिएको अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्ने ।
५२. सम्पत्ति सम्बन्धी मुद्दाको तहकिकात र दायरी: (१) सरकारी मुद्दा सम्बन्धी ऐन,२०४९ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि दफा १७ को उपदफा (१) बमोजिम सजायहुने कसूर सम्बन्धी मुद्दाको तहकिकात तोकिएको अधिकारीले गर्नेछ र यस्तो तहकिकातकोकाम पूरा गरी मुद्दा हेर्ने अधिकारी समक्ष सम्बन्धित विद्यालयको नामबाट मुद्दा दायरगर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम मुद्दा तहकिकात र दायर गर्दा तोकिएको अधिकारीलेसरकारी वकीलको राय सल्लाह लिन सक्नेछ ।

५३. मुद्दा हेर्ने अधिकारी: दफा ५२ को उपदफा (१) बमोजिम सजाय हुने कसूरसम्बन्धीमुद्दामा तोकिएको अधिकारीले कारवाही र किनारा गर्नेछ ।
५४. नेपाल सरकार वा नगरपालिका वादी हुने:(१) दफा ५२ को उपदफा (१) र (२) बमोजिमको मुद्दामानेपाल सरकारवादी हुनेछ ।
- (२) दफा ५२ को उपदफा (२) बमोजिमको मुद्दा सरकारी मुद्दा सम्बन्धी ऐन,२०४९ को अनुसूची- १ मा समावेश भएको मानिनेछ ।
५५. पुनरावेदन: (१) दफा ५२ को उपदफा (३) अन्तर्गत तोकिएको अधिकारीले गरेको सजायको आदेशउपर पैतीस दिनभित्र पुनरावेदन अदालतमा पुनरावेदन लाग्नेछ ।
- (२) दफा ५२ को उपदफा (४) बमोजिम तोकिएको अधिकारीले गरेको सजायउपर तोकिएको अधिकारी समक्ष पुनरावेदन लाग्नेछ ।
५६. नियम बनाउने अधिकार: (१) यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वित गर्न नगरपालिकाले नियमबनाउन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) ले दिएको अधिकारको सर्वसामान्यतामा प्रतिकूल प्रभाव नपर्नेगरी सो नियमद्वारा खास गरी देहायका कुराहरूको व्यवस्था हुन सक्नेछ:-
- (क) विद्यालयको भण्डा, चिन्ह र प्रार्थना,
- (ख) विद्यार्थीलाई लाग्ने शुल्क र सो असूल गर्ने तरीका,
- (ग) विद्यालयलाई दिइने अनुदान,
- (घ) विद्यालयको परीक्षा,
- (ङ) विद्यालयको अतिरिक्तकार्यकलाप र कार्यक्रमको निर्धारण,
- (च) विद्यालयकाशिक्षकतथाकर्मचारीको शपथग्रहण सम्बन्धी,
- (छ) विद्यालयमाविद्यार्थी भर्ना गर्ने तरीका र विद्यार्थीहरूको संख्या,
- (ज) विद्यालयको सम्पत्तिको सुरक्षा,
- (झ) विद्यालयको छात्रावास चलाउने,
- (ञ) विद्यालयको आय-व्ययको जाँच,
- (ट) विद्यालयको किताब, बही र अन्यकागजाततयार गर्ने र राख्नेतरीका,
- (ठ) विद्यालयको पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तकतथा सन्दर्भ सामाग्री,
- (ड) शिक्षकतथाविद्यार्थीहरूको आचार संहिता,
- (ढ) विद्यालयको पुस्तकालय र वाचनालय,
- (ण) सह-शिक्षा,
- (त) शिक्षण तथाविद्यालयव्यवस्थापनतालीम,
- (थ) प्रधानाध्यापकको नियुक्तिकालागिआवश्यकपर्ने योग्यता, काम, कर्तव्य र अधिकार तथा सुविधा,
- (द) विद्यालयकाशिक्षकहरूको सेवाशर्तसम्बन्धी,
- (ध) विद्यालयकाशिक्षकहरूको अध्यापनअनुमतिपत्र, परिचयपत्र रचिन्ह,
- (न) विशेषशिक्षा,
- (प) अनौपचारिक शिक्षा,
- (फ) eतथाखुलाशिक्षा,
- (ब) विद्यार्थी सल्लाहतथानिर्देशन सेवा, .

- (भ) अन्यआवश्यक कुराहरू,
- (म) आवासीयविद्यालय सञ्चालन गर्ने,
- (य) संस्थागतविद्यालय सम्बन्धी,
- (र) कोचिडकक्षा, भाषा शिक्षण कक्षा र निजी क्षेत्रमा सञ्चालितशिक्षक प्रशिक्षण कक्षा सम्बन्धी ।

५७. बाधा अडकाउ हटाउने अधिकार: यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वित गर्न कुनै बाधाअडकाउ परेमा नगरपालिकालेत्यस्तो बाधा अडकाउ हटाउन राजपत्रमा सूचनाप्रकाशित गरी आदेश जारी गर्न सक्नेछ, र त्यस्तो आदेश यसै ऐनमा परे सरह मानिनेछ ।

५८. बचाउ र लागू नहुने: (१) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममा लेखिएजतिकुरामा सोहीबमोजिम र नलेखिएको कुरामाप्रचलित नेपालकानूनबमोजिमहुनेछ ।

- (२) यस ऐनमा लेखिएको कुनै कुराले पनिविद्यालयको सम्पत्तिहिनामिनागरेको कसूरमा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७अन्तर्गत कारवाहीचलाउनबाधा पर्नेछैन ।